

DE NAVIGATIONE
ILLVSTRIS ET MAGNANIMI
Equitis Aurati Humfredi Gilberti, ad deducen-
dam in novum orbem coloniam
susceptâ, carmen
in Cæsare

STEPHANI PARME-
NII BUDÆI.

LONDINI,
Apud Thomam Purfutum.
An. 1582.

Ornansimo domino Gochofrido Brumanni
in testimoniū amicis autor ad
in Westmiano 1 s 82 . 21 Junij

AD EVNDEM ILLV-

strem Equitem autoris præfatio.

Eddenda est, quām fieri potest breuissimè, in hoc
vestibulo, ratio facti mei, & cur ita homo no-
vus & exterus, in tanta literatissimorum ho-
minum copia, quibus Anglia beata est, versan-
dum in hoc argumento mihi putaverim: ita enim tu for-
tissime Gilberte, fætum hunc nostrum in lucem exire volu-
isti. In serviture & barbarie Turcica, Christianis ra-
men, magno immortalis Dei beneficio, parentibus natus,
aliquam etiam etatis partem educatus; postquam doctissi-
morum hominū opera, quibus tum Pannoniæ nostræ, tum
imprimis saluæ adhuc earum reliquia florescunt, in licetis
adolevissim, more nostrorum hominum, ad invisendas
Christiani orbis Academias alegatus fui. Qua in pere-
grinatione, non solum compluria Musarum hospitia, sed
multas etiam sapienter institutas respublicas, multarum
ecclesiarū probatissimas administrationes introspeximus,
iam fermè triennio ea in re posito. Fuerat hæc nostra pro-
fectio ita à nobis comparata, ut non tantum mores & vr-
bes gentium videndum, sed in familiaritatem, aut saltem
notitiam illustriorum hominum introeundum nobis puta-
remus. Ceterum, ut hoc à nobis sine invidia dici possit,
(certè enim taceri absque malicia nullo modo potest), non
locus, nō natio, non respublica vlla nobis aquè ac tua Bri-
tannia complacuit, quamcunque in partem eventum con-
siliū mei considerem. Accedit quòd præter omnem expetita-
tionem meam, ab omnibus tuis ciuibus, quibuscum aliqua
consuetudo mihi contigit, tanta passim humanitate ac-

et i

ceptus

ceptus essem; ut iam (sit hoc salua pietate à me dictū) sua-
xissimæ Anglorū amicitæ, fermè abolerent desiderium
et Pannonicarum et Budæ meæ, quibus patriæ nomē debeo.
Quas ab cauſſas, cùm ſæpenumero animus fuifet significa-
tionem aliquam noſtra huius voluntatis et existimationis
edendi; accidit utique ſecundūm ſententiam, ut dum ſa-
lutandis et cognoscendis excellentibus viris Londini ope-
ram do, ornatissimus ac doctissimus amicus meus Richardus
Hacletius ad te me deduxerit, explicato mihi præcla-
rissimo tuo de ducenda propediem colonia in novum orbem
inſtituto. Quæ dum aguntur, agnoscere potui ego illud cor-
pus et animum tuum ſempiterna posteritatis commemora-
tione dignum, et agnovi profeſtò, eaque tali ac tāta obſer-
uantia prosequi cœpi; ut cum paullò poſt plura de tuis vir-
tutibus, et rebus gestis paſſim audiſſem, tempus longè ac-
commodatissimum existimarem eſſe, quo aliqua parte offi-
cij ſtudijque noſtri, erga te et tuam gentem perfungerer.
Hoc eſt primum opum, unde noſtrum eū originem
ducit. Reliquum eſt, ut eas et redcas quam proſperrimè vir
nobilissime, et benevolentia tua, autoritate, ac nomine, tue-
are ſtudium noſtrum. Vale.

AD THAMESIN.

Amnis, inoffensa qui tam requieſte beatus
Antipodium quæris iam tibi in orbe locum:
Nunc tibi principium meritæ, pro tempore, laudis
Fecimus, et rauçæ carmina prima tubæ.
Tum cum reddideris, modo quam dimicimus Argo,
Ornatu perages gaudia ſelta novo.

uæ noua tam subito mutati gratia cœli?
Q Vnde graues nimbi vitreas tenuantur in auras?
Diffugiunt nebulæ, puroq; nitentior ortu
Illustrat terras, clementiaq; æquora Titan?
Nimirum posuere Noti, meliorq; resurgit
Eurus, & in ventos solvuntur vela secundos,
Vela quibus gentis decus immortale Britannæ
Tendit ad ignotum nostris maioribus orbem
Vix notis Gilebertus aquis. Ecquando licebit
Ordiri heroas laudes, & facta nepotum
Attonitis memoranda animis? si cæpta silendum est
Illa, quibus nostri priscis ætatibus audent
Conferri, et certare dies: quibus obuia pñano
Iamdudum Fortuna solo, quibus omne perundas
Nereidum genus exultat, faustoq; tridenti
Ipse pater Nereus placabile temperat æquor.
Et passim Oceano curui delphines ab imo
In summos saliunt fluctus, quasi terga pararent
In quibus eueæ salcent freta prospera puppes.
Et quasi diluvium, tempestatesq; mimatur
Follibus inflatis inimica in vela physter.
Et fauet Ægæon, & qui Neptunia Proteus
Armenta, ac turpes alit imo in gurgite phocas.
Atq; idem modò ab antiqua virtute celebrat
Sceptra Chaledonidum: seclis modò fata futuris
Pandit, & ad seros canit eventura minores.
Ut pacis belliq; bonis notissima vasto
Insula in Oceano, magni decus A N G L I A mundi;
Postquam opibus dives, populo numerosa frequenti,
Tot celebris factis, toto caput extulit orbe?

831A

anglo-saxonicæ Reriv. Non. I

Non incauta sui, ne quando immensa potestas
Pondere sit ruitura suo, nova mocnia natis
Quærat, et in longum extendat sua regna recessum:
Non aliter, quām cū ventis sublimibus apte
In nidis creuere grues, proficiscitur ingens
De nostra ad tepidum tellure colonia Nilum.

Euge sacrum pectus, tibi, per tot secula, soli
Servata est regio nullis regnata Monarchis.
Et triplici quondam mundi natura notata
Margine, et audacem quarto dignata Columbum;
Iam quinta lustranda plagā tibi, iamq; regenda
Imperio superest. Europam Asiamq; relinquē,
Et fortunatam, nimium nisi sole propinquō
Arderet Libyen: illis sua facta viasq;
Terminet Alcides: abs te illustranda quiescit
Parte alia tellus, quam non Babylonia sceptra,
Non Macedūm invictae vires, non Persica virtus
Attigit, aut unquam Latīæ feriere secures.
Non illo soboles Mahometi mugīt orbe:
Non vafer Hispanus cōcelo, superisq; relictis
Sacra Papæ humano crudelia sanguine fecit.
Illic mortales hominumq; ignota propago;
Sive illi nostræ veniant ab origine gentis,
Seu tandem à prisca Faunorum stirpe supersint
Antiqua geniti terra, sine legibus urbes
Syluasq; et pingues habitant civilibus agros:
Et prisca referunt mores, vitamq; sequuntur
Italīæ antiquæ, et primi rude temporis ævum.
Cum genitor nati fugiens Saturnus ob iram
In Latium posuit sedem, rudibusq; regendos
In tenuis vicos homines collegit ab agris.

Aurea

Aurea in hoc primū populo cæpisse feruntur
Secula, sicq; homines vitam duxisse beati;
Ut simul argenti percurrent tempora, & æris,
Degener in durum chalybem vilesceret ætas;
Rursus in antiquum, de quo descenderat, aurum
(Sic perhibent vates) ævo vertente rediret.
Fallor an est tempus, reuolutoq; orbe videntur
Aurea pacificæ transmittere secula gentes?
Fallor enim, si quassatas tot cladibus vrbes
Respicio, et passim lacerantes regna tyrannos:
Si Mahometigenis Asiam Libyamq; cruento
Marte premi, domitaq; iugum ceruice subire:
Iamq; per Europæ fines immane tribunal
Barbari adorari domini, Dacisq; , Pelasgisq; ,
Æmathijsq; , omnique solo quod diuidit Hebrus,
Et quondam bello invictis, nunc Marte sinistro
Angustos fines, parvamq; tuentibus oram
Pannoniæ populis, et prisca in gente Liburnis:
Tum verò in superos pugnas sine fine tieri
Patribus Ausonijs: ardere in bella, neccsq;
Sarmaticas gentes: et adhuc à cæde recenti
Hispanum sancto Gallumq; madere cruore.
Non sunt hæc auri, non sunt documenta, sed atrox
Ingenio referunt ferrum, et si dicere ferro
Deteriora mihi licet, intractabile saxum.

At verò ad niueos alias si parte Britanos
Verto oculos animumq; , quot, ô pulcherrima tellus,
Testibus antiquo vitam traducis in auro?
Namque quod hoc suminū colitur tibi numen honore
Quo superi, atq; omnis geniorum casta iuuentus

17387

ius auditasq; in Bii, in loco illius

Illius ad sacra iussa vices obit, arguit aurum.
Quod tam chara Deo tua sceptra gubernat Amazon,
Quam Dea, cum nondum cœlis Astræa petitis
Inter mortales regina erat, arguit aurum.
Quod colit haud ullis inclusas mœnibus urbes
Auræ libertas, et nescia ferre tyrannum
Securam ætatem tellus agit, arguit aurum.
Quod regio nullis iniuria gentibus, arma
Arma licet ferruginea rubicunda quiete
Finitimis metuenda gerit tamen, arguit aurum.
Quod gladij, quod mucrones, quod pila, quod hastæ
In rastros abierte, et bello assueta iuventus
Pacem et amicitias dulces colit, arguit aurum.
Deniq; si fas est auro connectere laudes
Æris, et in pacis venerari tempore fortis;
Quot natos bello heroas, quot ahenca nutris
Pectora? sint testes procerum tot millia, testes
Mille duces, interq; duces notissima mille
Illa cui assurgunt Musæ, quam conscientia Pallas
Lætior exaudit Gileberti gloria nostri.
Illi auxilium, et socialia prælia amici
Mirantur Belgæ, & quamuis iniustus Iberus
Commemorat iustas acies, domitasq; per oras
Martia victrices formidat Hibernia turmas.
Illum oppugnatæ quassatis turribus arces,
Illum expugnatæ per ruptis mœnibus urbes,
Fluminaq; & portus capti, hostiliq; notatum
Sanguine submersæ meminere sub æquore classes.
Hic ubi per medios proiectus Sequana Celtas
Labitur & nomen mox amissurus, & vndas.
Omnia si desint, quantum est ingentibus ausis

Humani

Humani generis pro pace, bonoque pacisci
Tām varios casus, freta tanta, pericula tanta?
Linquere adhuc teneram prolem, & dulcissima sacri
Oscula coniugij, numerantemq; ordine longo
Aucheriam digitis in mollibus, æquora mille
Formidanda modis, et si quid auusq; paterq;
Aucherij moveant, exempla propinquæ docentem:
Qui dum pro patriâ laudem et virtute sequuntur,
Obsessi in muris soli portisq; Caleti
Præposuere mori, quām cum prudentibus urbem
Et decus Albionum, turpi superesse salute.

Quodsi parua loquor, nec adhuc fortasse fatenda est
Aurea in hoc iterum nostro gens vivere mundo,
Quid vetat ignotis ut possit surgere terris?
Auguror, & faueat dictis Deus, auguror annos,
In quibus haud illo securus olim principe in urbes
Barbara plebs coëat, quām cùm nova saxa vocaret
Amphion Thebas, Troiana ad moenia Phoebus.
Atq; vbi sic vltro iunctas sociauerit ædes,
Deinde dabit leges custoditus easdem;
In quibus ignari ciues fraudumque, dolique,
A solida assuescant potius virtute bearí;
Quām genio et molli liquentia corpora vita
In Venerem ignauam, pinguemq; immergere luxum;
Quām nūmos, quām lucra sequi, quā propter honores
Vivere ad arbitrium stolidæ mutabile plebis.
Non illic generi virtus, opibusve premetur
Libertas populi, non contrâ in deside vulgo
Oppugnabit opes ciuis sub nomine pauper:
quisque suo partem felix in iure espefset,
Tum sua magna parens ingenti fœnore tellus

B iii

Exiguo

Exiguo sudore dabit bona: cura iuuentam
Nulla adiger senio, nec sic labor ocia toller
Quominus è virtute petant sua commoda cives.
O mihi fœlicem si fas concendere puppim:
Et tecum patriâ (pietas ignosce) reliquâ
Longinquum penetrare fretum, penetrare sorores
Mecum vnâ Aonias, illic exordia gentis
Prima novæ ad seros transmittere posse nepotes!
Sed me fata vetant, memoraturumq; canorâ
Inclyta facta tubâ, ad clades miserabilis Istri
Invitum retrahunt. His his me fata referuent:
Non deerit vates, illo qui cantet in orbe
Aut veteres populos, aut nostro incognita cœlo
Munera naturæ; dum ipso Heliconem manebit
Illa Aganippæis sacrata Oxonia Musis.

Dum loquor in viridi festinant gramine Nymphæ,
Impediuntque comas lauro, & florentis olivæ
Frondibus armantur, dominatricemq; frequentes
Oceani immensi longè venerantur E L I S A M.
Illa autē ad gelidum celsis de turribus amnem
Prospicit, & iamiam Tamesino in patre tuetur
Paulatim obliquis Gilebertum albescere velis.
Sic dea Pelia co spe stasse è vertice Pallas
Fertur Iasonios comites, ad Phasidos vndas
Vix bene dum notis committere carbasa ventis.
Diua faue, nutuq; tuo suscepit parari
Vela iuua; Si sola geris dignissima totum
Talibus auspicijs proferri sceptra per orbem.
Propterea quia sola tuos ita pace beasti
Tranquilla populos, ut iam te principe posit

anthes etiobus in magis aucto: aq; 452000. Imperij

curia

iii 3

Imperij modus augeri. Quia sola videris
Quo niueæ Charites, quo corpore Delia virgo
Pingitur: & iusto si sit pro teste vetustas;
Talibus audimus quondam de matribus ortos
Semidcos homines: tali est de sanguine magnus
Siue Hector genitus, siue Hectore maior Achilles:
Duntaxat sine fraude vlla, sine criminе possint
Vlla tibi veterum conferri nomina matrum,
Quæ sexum factis superas, quæ patribus aedes
Nympha, dijs dignas laudes æquare Latinis.
Mentior infœlix, nisi sic in corpore virtus
Lucet formoso, ceu quæ preciosior auro est
Gemma, tamen pariter placituro clauditur auro.
Mentior, & taceo, nisi sola audiris vbiq;
Induperatorum timor aut amor, inter & omnes
Securam requiem peragis tutissima casus:
Dum reliqui reges duro quasi carcere clausi
Sollicitis lethi dapibus, plenoque fruuntur
Terrificis monstris furtiva per ocia somno.
Mentior & taceo, solam nisi vivere cives
Æternum cupiunt: quando nec verbere toruo,
Nec ~~œ~~dis pœnæve thronum formidine firmas:
Sed tibi tot meritis maiestas parta, et inermis
Ad patulos residet custos clementia postes:
Ut quot penè rei iustum meruere tribunal,
Tot veniam grato narrent sermone clientes.
Nec tamen admittis, nisi quod iustumq; piumq;
Agnoscit probitas, & quæ potes omnia, solis
Legibus usurpas cautas sanctissima vires.
Nec mala formidas: siquidem quasi fune ligatur

Consilio

Consilio fortuna tibi: Nullum impia terret
In castris Bellona tuis; quin pronus adorat
Gradiuus tua iussa pater, sequiturq; vocantem
Quacunq; ingrederis grato victoria plausu.
Dumq; fores aliis, vitamq; & regna tuetur
Ianitor externus, cingunt tua limina ciues:
Dumq; alijs ducibus sordet sapientia, sacro
Pegasidum tu iuncta choro, tot Apollinis artes
Auræa vaticina fundis quasi flumina lingua.
Audijt hæc mundus, cunctisq; in finibus ardet
Idcirco parere tibi: et quæ fortè recusar
Miratur vires regio tamen. Hinc tua sceptræ
Incurua Mahometigenæ ceruice salutant:
Hinc tua pugnaces properant ad fœdera Galli:
Dumque sibi metuit toties tibi vietus Iberus,
Nescia Romano Germania Marte domari
Quærerit amicitias Britonum: procul oscula mittit
Virgineis pedibus Latium, longèq; remoti
Pannones in tutos optant coalescere fines.

Magnanimi iuvenes, et qui Gilebertia cunque
Signa comes sequeris, consors vitæque necisque,
Quandoquidem audimur, votisque vocata virago
Annuit, eia age rumpe moras, quantuq; per auras
Accelerare datur, properantibus utere velis.
Nonne vides quæ submisso diademate nuper
Obtulit invictis fascesque fidemque Britannis,
Nonne vides passis ut crinibus horrida dudum
Porrigit ingentein lugubris America dextram?
Et numquid lacrymas, inquit, soror ANGLIA nostras
Respicis, et dura nobiscum in forte gemiscis?

An

Au vero nescisse potes, quæ tempora quantis
Cladibus egerimus? postquam infatiabilis auri,
Nam certè non ullus amor virtutis Iberos
In nostrum migrare solum, pietasve coëgit.
Ex illo, quæ sacra prius væsana litabam
Manibus infernis, sperans meliora, tuumq;
Discere posse Deum, iubet mortalibus aras
Erigere, et mutas statuas truncosq; precata
Nescio quod demens Romanum numen adoro.
Cur trahor in terras? si mens est lucida, puris
Cur Deus in coelis rectâ non quæritur? aut si
A nobis cœlum petitur, cur sæpe videmus
Igne, fame, ferro subigi, quo cunq; reatu
Oenotriæ sedis maiestas læsa labascit?
Non sic religio, non sic me iudice gaudet
Defendi sua regna Deus, quòd si optimus ille est
Quòd si cuncta potest, et nullis indiget armis.
Mitto queri cædes, exhaustaq; incenia bello:
Mitto queri in viles tot libera corpora servos
Abiecta, immaniq; iugum Busiride digatum.
Te tantum fortuna animet tua, te tua virtus:
Si tibi tam plenis habitantur incensibus urbes,
Ut nisi in excelsum crescant, cœloq; minentur
Ædes aëriæ; quanquam latissima, desit
Terra tamen populo. Si tot tua flumina migrant
Turrigeras arces imitacæ in mole carinæ;
Quot non illa natant eadem tua flumina cygni.
Si tibi iam sub sole iacens penetratus utroq; est
Mundus, utroq; iacens petragrata est terra sub axe.
Ni frustrâ gelidam vocis VVilobojas ad arcton.

C..

Illa.

Illa in gente iacet, cui dum sol circinat umbras,
Dimidio totus vix forsitan occidit anno.
Ni frustra sub perpetuis aquilonibus ausi
Burrhoidæ fratres Scythicum sulcare profundum,
Inveneri solum et vasto noua littora flexu:
Ulta quæ quales populi, quæ natio terras
Incolat (in vero nisi si quid fabula possit)
Nondum scire dedit reliquo mundi arbiter orbi.
Ni frustra per Cimmerios, sylvisq; propinqua
Flumina Riphæis ea profectus ad usq; est
Mœnia Gincisonus, Persasq; et proxima Persis
Bactra, et Bactrorum confines regibus Indos.
Ni frustra quæsivit iter, duraq; bipenni
Illo Forbiserus redditum sibi in æquore fecit,
Horridum ubi semper pelagus, glacieq; perenni
Frigora nativos simulant immitia montes.
Ni frustra, quod vix vlli tot secla dederunt,
Hac tuus immensum nuper Dracus ambigit orbem,
Quæ patri Oceano clausas circumdare terras
Concessit natura viam, mediaq; meare
Tellure, & duplii secludere littore mundos.
Iam si fortuna, iam si virtute sequare
Digna tua; sunt monstra mihi, sunt vasta gigantum
Corpora, quæ magno cecidisse sub Hercule non sit
Dedecus, Ogygius non quæ aspernetur Iacchus.
Quæ si indigna putas, tantaq; in pace beata
Aversare meos multo ut tibi sanguine fines
Invidiosa petas: est nobis terra propinqua,
Et tantum bimari capiens discriminem in istmo.
Hanc tibi iam dudum primi inueniē Britanni,

Tum

Tum cum magnanimus nostra in regione Gabon
Proximus à magno ostendit sua vela Columbo.
Hæc neque vicina nimium frigescit ab arcto,
Sole nec immodico in steriles torretur arenas :
Frigus et æstatem justo moderamine seruat,
Sive leves auras, grati spiracula cœli,
Scu diæ telluris opes, et munera curas.
Pone age te digno tua sceptra in honore, meoq;
Iunge salutarem proprius cum littore dextram.
Sit mihi fas aliquam per te sperare quietem,
Vicinoq; bono lætum illucescere Solem:
Quòd si consilijs superum, fatisq; negatum est
Durare immensum magna infortunia tempus.
Quòd si de immerita iustum est ceruice revelli
Ignarum imperij dominum, populiq; regendi.
Quòd si nulla unquam potuit superesse potestas,
Ni pia flexilibus pareret clementia frenis
Obsequium. A miti quæsita potentia Cyro
Amissa est sœuæ soboli. Parcendo subegit
Tot reges macedum virtus, tot postera sensim
Abscidit a parto tandem inclemens regno.
Et quod Romuleis crevit sub patribus olim,
Imperium diri semper minuere Nerones.
